

**Az üzleti jog egyes
modern kihívásai**

Az üzleti jog egyes modern kihívásai

Szerkesztette:

SZUCHY RÓBERT

Budapest, 2017

Károli Gáspár Református Egyetem Állam- és Jogtudományi Kar

© Szerzők, 2017

Kutatásvezető:
Dr. Szuchy Róbert

A kutatás résztvevői:
dr. Csáki-Hatalovics Éva – Dr. Ercsey Zsombor
Dr. Prof. Miskolczi-Bodnár Péter – Dr. Szuchy Róbert

A kézirat lezárva: 2017. április 30.

ISSN 2063-4757

ISBN 978-963-9808-76-8

Kiadja a Károli Gáspár Református Egyetem Állam- és Jogtudományi Kara

Felelős kiadó: Dr. Törő Csaba, dékán

A kiadvány nyomdai munkálatait előkészítette:

Patrocinium Kiadó

ELŐSZÓ	11
A JÓHISZEMŰSÉG ÉS TISZTESSÉG ELVE. A TISZTESSÉG KÖVETELMÉNYE ÉS	
A TISZTESSÉGTELENSÉG POLGÁRI JOGI TILALMA	13
ELŐSZÓ	15
I. ERKÖLCSI ÉS JOGI NORMÁK	17
1. <i>Hasonlóságok és különbségek</i>	17
1.1. Célok és tartalmak	17
1.2. A jogi és erkölcsi normák hatóköre	18
1.3. A jogi és erkölcsi normák megalkotói	20
1.4. A normakövető magatartás biztosítására hivatott eszközrendszer ..	21
1.5. A normakövető magatartást biztosítók személye	23
2. <i>Dinamikusan változó kapcsolat</i>	24
2.1. Jogi normát alkotnak egy olyan magatartás tiltására, amely	
korábban erkölcsi norma alapján volt rosszallott	24
2.2. A jogi norma segítségével hív etikai fogalmakat (többek között	
a tisztességtelenség fogalmát is)	25
II. A TISZTESSÉGTELENSÉG TILALMÁNAK TÖRTÉNETI ELŐZMÉNYEI	32
1. <i>A tisztességtelenség tilalma a római jogban</i>	32
2. <i>A római jog glosszálásának korszaka</i>	33
3. <i>Bona fides az egyes európai törvénykönyvekben</i>	33
4. <i>Bona fides az egyes európai országok joggyakorlatában</i>	36
III. A TISZTESSÉGES ÉS TISZTESSÉGTELEN MAGATARTÁSOK KÖRE	41
1. <i>A tisztességtelenség fogalmának jogi definiálatlansága</i>	41
2. <i>Határozatok tisztességtelenségként való deklarálása</i>	41
3. <i>Kísérlet a tisztességtelenség fogalmának jogi pontosítására</i>	42
3.1. Érdekalapon meghatározott tisztességtelenség	43
3.1.1. A jogalkotó által nem nevesített személyek érdekséremlé ...	43
3.1.2. Az érdekséremlékek túlzottan tág köre miatt egyes	
magatartások indokolatlanul minősülnek tisztességtelennek	44
3.1.3. A tisztesség erkölcsi fogalmának jogi pontosítása	
nehézségekbe ütközik	45
3.2. Üzleti tisztességtelenség	46
IV. A JÓHISZEMŰSÉG ÉS TISZTESSÉG ELVE	48
1. <i>A jóhíszeműség és tisztesség elvének története dióhéjban</i>	48
2. <i>A jóhíszeműség és tisztesség elvének a tartalma</i>	50
2.1. Etikai szabályok a jogszabályban	50

2.2. A két bekezdés viszonya	51
2.3. Objektív tartalmú jóhiszeműség	51
2.4. Az alapelv funkciói	52
3. <i>Az alapelv joggyakorlata</i>	53
4. <i>A jóhiszeműség és tisztesség elvének etikai megalapozottsága</i>	45
5. <i>A „venire contra factum proprium” tilalma</i>	55
V. TISZTESSÉGTELEN MAGATARTÁSOKRA VONATKOZÓ NORMÁK A PTK.-BAN	59
1. <i>Tisztességtelen magatartásokra vonatkozó normák a Személyek jogában</i>	59
1.1. Tisztességtelen magatartásra vonatkozó norma a személyiségvédelemben	59
1.2. Tisztességtelen magatartásra vonatkozó norma az egyesületek szabályaiban	61
2. <i>Tisztességtelen magatartásokra vonatkozó normák a Szerződések jogában</i>	62
2.1. Tisztességtelen általános szerződési feltételek	62
2.1.1. A tisztességtelen általános szerződési feltételekre vonatkozó közös szabályok	62
2.1.2. Tisztességtelen általános szerződési feltételekre vonatkozó szabály a vállalkozási szerződésre irányadó normák körében	66
2.2. A késedelmi kamat tisztességtelen mértéke	67
2.3. A késedelmi kamat esedékessége	68
2.4. A pénztartozás teljesítésére rendelkezésre álló idő tisztességtelen meghatározása	68
3. <i>Tisztességtelen magatartásokra vonatkozó normák az Öröklési jogban</i>	70
VI. A TISZTESSÉGTELENSÉG TILALMA A BÍRÓI GYAKORLATBAN	72
1. <i>A potenciális partner tisztességtelen eszközökkel való rábírása a szerződéskötésre</i>	72
1.2. Ingyenes küldemény átvételi igazolása, mint szerződéskötésre irányuló ajánlat	73
2. <i>A szavatosság joggyakorlata</i>	73
3. <i>Lízing</i>	77
VII. A TISZTESSÉGES ÉS TISZTESSÉGTELEN MAGATARTÁSOK KÖRE, HATÁRVONALA	78
1. <i>Az erkölcsi és jogi szempontok eltérő eredményre vezethetnek</i>	78
1.1. Mérlegelés erkölcsi szempontok alapján	78
1.2. Mérlegelés jogi szempontok alapján	78
2. <i>A magatartás tanúsítójának a személye is befolyásolhatja az eredményt</i>	79

2.1. Az erkölcsi norma hatóköre	79
2.2. A jogi követelmény személyi hatóköre	80
VIII. A TISZTESSÉGTELENSÉGGEL ROKON FOGALMAK A PTK-BAN	82
1. <i>Erkölcsi tartalmakat hordozó normák a Családi jogban</i>	82
1.1. A gyám elmozdítása	82
1.1.1. A gyám által megvalósított joggal való visszaélés	82
1.1.2. A gyám kötelességeinek elhanyagolás	83
1.1.3. Méltatlanná válás a feladat ellátására	83
1.2. A rokontartás	84
1.2.1. Tartásra érdemtelenség általában	85
1.2.2. A tartási, gondozási és nevelési kötelezettségének eleget tevő szülő érdemtelensége	86
1.2.3. A nagykorú, továbbtanuló gyermek tartásra érdemtelensége	86
2. <i>Erkölcsi tartalmakat hordozó normák a Dologi jogban</i>	87
3. <i>Erkölcsi tartalmakat hordozó normák a kötelmi jogban és a szerződési jogban</i>	88
3.1. Az utaló magatartás – a szerződéskötés lehetőségével való kecsegtetés	88
3.1.1. Az utaló magatartás fogalma	88
3.1.2. Az utaló magatartás joggyakorlata	90
3.2. Nyilvánvalóan a jóerkölcsbe ütköző szerződés	90
3.3. A másik fél helyzetének a kihasználása – uzsora	91
3.4. Joggal való visszaélés	91
3.5. Feltűnő értékaránytalanság	92
4. <i>Erkölcsi tartalmakat hordozó normák az Öröklési jogban</i>	93
4.1. Érdemtelenség	93
4.2. Nevesített erkölcsi fogalmak alkalmazása	94
4.3. További erkölcsi tartalmú rendelkezések az Öröklési jogban	94
IX. A JÓHISZEMŰSÉG ÉS TISZTESSÉG KÖVETELMÉNYÉNEK VISZONYA MÁS ERKÖLCSI KÖVETELMÉNYEKHEZ	98
1. <i>Viszony az elvárhatóságához</i>	98
2. <i>Kapcsolat a jóerkölcsbe ütközés tilalmával</i>	99
3. <i>Viszony a joggal való visszaélés, nem rendeltetészerű joggyakorlás tilalmával</i>	102
4. <i>Viszony az együttműködés elvével</i>	103
X. UNIDROIT ALAPELVEK	107

FELELŐSSÉG AZ ADÓJOGBAN	113
ELŐSZÓ	115
I. A JOGALKOTÓ FELELŐSSÉGE	116
1.1. Az Alkotmánybíróság vonatkozó gyakorlata	124
1.1.1. A jogbiztonság követelménye	126
1.1.2. Az adófizetés alapját képező gazdasági forrás	129
1.1.3. Az arányosság elve	133
1.1.4. Az adó mértéke	135
1.1.5. Mentességek és kedvezmények	136
1.1.6. A különadóztatás alkotmányossága	137
1.2. Jogszabály-szerkesztés – egyszerűség	142
1.2.1. Gyakorlati példák	145
2. A JOGALKALMAZÓ FELELŐSSÉGE	147
2.1. Az adóigazgatási eljárás és a közigazgatási hatósági eljárás szabályozási kapcsolatáról	149
2.1.2. Nyelvhasználat	152
2.1.3. Adótitok vagy nyilvánosság – nemzetközi kitekintés	153
2.1.4. A vonatkozó alkotmánybírósági gyakorlat	154
2.1.5. Néhány hazai jogeset	158
2.1.6. Az Európai Bíróság C-368/09. számú ítélete	161
3. AZ ADÓZÓ FELELŐSSÉGE	166
3.1. Az adózó minősítése	175
3.1.1. Megbízható adózó	176
3.1.2. A kockázatos adózó	178
3.2. Az Alkotmánybíróság vonatkozó döntései	179
IRODALOMJEGYZÉK	182
RÖVIDÍTÉSEK JEGYZÉKE	199
AZ ENERGIAJOG LEGÚJABB KIHÍVÁSAI	201
I. AZ ENERGIAJOG SZABÁLYOZÁSÁNAK FEJLŐDÉSI TENDENCIÁI ÉS JÖVŐJE	203
BEVEZETŐ	203
1.1. A Európai Unió belső energiapiaca	203
1.2. A hatályos villamos energetikai szabályozás	205
1.2.1. A szabályozás elvei	205
1.2.2. Szétválasztási szabályok	207
1.2.3. Hozzáférés a hálózatokhoz	207

1.3. Piacnyitás	208
1.4. Az Európai Unió szabályozásának fejlődési tendenciái	210
1.4.1. Az Energiaunió	210
1.4.2. Energiabiztonság	213
1.4.3. Teljesen integrált belső energiapiac	214
1.4.4. Új irányvonalak az energiafogyasztók számára	224
1.4.5. A fogyasztókkal szemben fennálló korlátok és akadályok	224
1.5. Az Európai Bizottság tiszta energiákra vonatkozó intézkedéscsomagja, a „Winter Package”	226
1.5.1. Az Európai szabályozás indokoltsága	226
1.5.2. A szabályozás új irányjai	227
1.5.3. Az energiahatékonyság előtérbe állítása	229
1.5.4. Globális vezető szerep kivívása a megújuló energiaforrások területén	232
1.5.5. Méltányosság biztosítása a fogyasztók számára	237
1.6. A tiszta energiára való áttérést ösztönző szabályozási keretek	239
1.6.1. Szociálisan méltányos átmenet	239
1.6.2. A reálgazdasági teljesítmény uniós finanszírozása	241
1.6.3. A tiszta energiára való áttérésre irányuló beruházások megfelelő ösztönzői	241
1.6.4. Kutatás, innováció és versenyképesség	243
1.6.5. A szükséges fizikai infrastruktúra kiépítése	244
1.6.6. Digitalizálás az energiaszektorban	245
1.7. A villamos energia belső piacáról szóló új irányelv-javaslat	246
1.7.1. A javaslat indokai és céljai	246
1.7.2. A piaci szabályok kiigazítása	250
1.7.3. A fogyasztók az energiaunió középpontjában	251
1.7.4. A villamosenergia-ellátás biztonsága	254
1.7.5. Regionális együttműködések	255
1.7.6. A szabályozói felügyelet hozzáigazítása a regionális piacokhoz	256
1.8. A szabályozás jogalapja, a szubszidiaritás és az arányosság	257
1.8.1. Jogalap	257
1.8.2. Szubszidiaritás	258
1.8.3. Arányosság	259
2. A FÖLDGÁZ SZABÁLYOZÁS FEJLŐDÉSI TENDENCIÁI	262
2.1. A gázszolgáltatás szabályozásának történeti vázlata	262
2.1.1. A gázszolgáltatás mint technológia megjelenése magyarországon	262

2.1.2. Gázszektor a II. világháború után	263
2.1.3. Gázipar és állami befolyás a rendszerváltozás után	264
2.1.4. Az uniós csatlakozás hatásai a földgázszektor szabályozására	265
2.2. A gázszolgáltatás hatályos szabályozása	267
2.2.1. A gáztörvény	267
2.2.2. Kormányrendeleti szabályozás	273
2.2.3. A hivatal	275
IRODALOMJEGYZÉK	282

ELŐSZÓ

Az Igazságügyi Minisztérium 2016-ban hirdette meg a „*Jogászképzés színvonalának emelését célzó programokat*”, amelynek keretében az oktatói-hallgatói közös kutatás- és oktatásfejlesztési programok megvalósításához nyújtott a Minisztérium támogatás. A Károli Gáspár Református Egyetem Állam- és Jogtudományi Karának Kereskedelmi Jogi és Pénzügyi Jogi Tanszéke keretén belül egy olyan kutatási témával – „*Az üzleti jog egyes modern kihívásai*” – pályáztunk eredményesen, amely tükrözi azt a sokszínűséget és a témaválasztás gazdagságát, amelyet a Tanszékünk oktat és kutat, amely meghatározza a főbb kutatási irányokat.

A Tanszék Projektben résztvevő oktatói jórészt jelenleg is az Egyetemünk Doktori Iskolájának témavezető oktatói, saját témavezetett doktorandusz hallgatókkal (Dr. Prof. Miskolczi-Bodnár Péter és Dr. Szuchy Róbert), illetve hamarosan témavezető oktatóvá kívánnak válni (Dr. Ercsey Zsombor). A Tanszék abban a szerencsés helyzetben van, hogy több olyan kiváló doktorandusz is kapcsolódik a Tanszék munkájához, akik nemcsak hogy az oktatási-vizsgáztatási (pl. vizsgafelügyelet) feladatokban tudnak rendszeresen részt venni, hanem kutatói munkájukkal, amellyel, hogy a saját jövőbeli kutatói tapasztalataikat erősíteni tudják, hozzá tudnak járulni a Projekt eredményes megvalósításához. Jelen kutatómunkához Csáki-Hatalovics Éva doktorandusz szerzőként is jelentős mértékben hozzájárult.

A Tanszék munkája során felmerült az igény, hogy a Jogi Karon a Doktori Iskola keretein belül olyan új kutatási irányok indulhassanak el, amelyek támogatni tudják a doktori képzés tevékenységét is, így annak a Tanszéki oktatók által történő tana fejlesztését.

Külön kiemelendő a Doktori Iskola két kutatási programja, a „*Felelősség program*” és a „*Piac-és technológia szabályozás program*”. A Tanszék oktatói e képzési programokban aktív oktatói és témavezetői szerepet töltenek be, valamint a Tanszék doktorandusz hallgatói is ezen doktori programokban vesznek részt. A felelősségi program a felelősség sokszínűségének megismerése, a különbségek felismerése, az egyes jogági felelősségi megoldások közötti eltérések okainak, funkciójának a megértése hozzásegíti a képzésben résztvevőt a doktori értekezés megírásához és későbbi kutató munkájához szükséges széles látókör kialakításához és annak a készségnek a kifejlesztéséhez.

téséhez, hogy az általa vizsgált témát több szempontból és elfogulatlanul közelítse meg.

A Tanszéki kutatás eredményekén három, hiánypótló oktatási segédanyag elkészítést tűztük ki célul. Az első, a Dr. Miskolczi Bodnár Péter professzor úr által kutatott „*A jóhiszeműség és tisztesség elve - A tisztesség követelménye és a tisztességtelen magatartás polgári jogi tilalma*”. A második, az Dr. Ercsey Zsombor által kutatott „*Az adójogi felelősség*” témája. Harmadik rész pedig a Dr. Szuchy Róbert és Csáki-Hatalovics Éva által kutatott „*Az energiajog legújabb kihívásai*” című témakör, amely önmagában több altémát ölt fel, így az általános új energiajogi kihívásokon túl, a villamos energia és fölgáz piacának szabályozását vizsgálja.

Így e három fő témakör az elkészült könyv egyes nagy fejezeteit adják, amelyek témák elkülönült jellegűek, mégis egységes egészet alkotnak és jelentős mértékben hozzá tudnak járulni a joghallgatóink a legkorszerűbb ismereteket kaphassák meg, ezáltal beteljesítve a Minisztérium támogatásában kitűzött célokat.

A szerzők